

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาปัญหาและแนวทางการจัดการศึกษาปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตอำเภอห้วยราชและอำเภอกระสัง จังหวัดบุรีรัมย์ ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. ความมุ่งหมายของการวิจัย
2. วิธีดำเนินการวิจัย
3. สรุปผลการวิจัย
4. อภิปรายผล
5. ข้อเสนอแนะ
 - 5.1 ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้
 - 5.2 ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัญหาการจัดการศึกษาปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตอำเภอห้วยราชและอำเภอกระสัง จังหวัดบุรีรัมย์
2. เพื่อศึกษาแนวทางการจัดการศึกษาปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตอำเภอห้วยราชและอำเภอกระสัง จังหวัดบุรีรัมย์

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้บริหาร และผู้ดูแลเด็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอห้วยราชและอำเภอกระสัง จังหวัดบุรีรัมย์ จำนวน 251 คน จำแนกเป็น ผู้บริหาร จำนวน 60 คน และผู้ดูแลเด็ก จำนวน 191 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง คือ ประชากร

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางการจัดการศึกษาปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตอำเภอห้วยราชและอำเภอกระสัง จังหวัดบุรีรัมย์ จำนวน 1 ชุด แบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ ผู้บริหารและผู้ดูแลเด็ก ซึ่งผู้วิจัยใช้เป็นตัวแปรอิสระมีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหาการจัดการจัดการศึกษาปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตอำเภอห้วยราชและอำเภอกระสัง จังหวัดบุรีรัมย์ ตามมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้ง 4 ด้าน จำนวน 47 ข้อ มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับแนวทางการจัดการศึกษาปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตอำเภอห้วยราชและอำเภอกระสัง จังหวัดบุรีรัมย์ ตามมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้ง 4 ด้าน จำนวน 45 ข้อ มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

ตอนที่ 4 เป็นแบบคำถามปลายเปิด (Open – ended Form) เกี่ยวกับปัญหาและแนวทางการจัดการศึกษาปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และข้อเสนอแนะในการจัดการศึกษาปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตอำเภอห้วยราชและอำเภอกระสัง จังหวัดบุรีรัมย์

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาเรื่อง ปัญหาและแนวทางการจัดการศึกษาปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตอำเภอห้วยราชและอำเภอกระสัง จังหวัดบุรีรัมย์ ผู้วิจัยสรุปผล ได้ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้บริหารและผู้ดูแลเด็ก ที่มีต่อปัญหาการจัดการศึกษาปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตอำเภอห้วยราชและอำเภอกระสัง จังหวัดบุรีรัมย์ โดยภาพรวมมีปัญหายอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ส่วนใหญ่อยู่ในระดับน้อย โดยเรียงค่าเฉลี่ย 3 ลำดับแรก ได้แก่ ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร ด้านการมีส่วนร่วมและการสนับสนุนจากชุมชน และด้านบุคลากรและการบริหารจัดการ ตามลำดับ

ส่วนด้านอาคาร สถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย มีปัญหาอยู่ในระดับน้อยที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายชื่อของแต่ละด้าน พบผลการวิจัย ดังนี้

1.1 ด้านบุคลากรและการบริหารจัดการ โดยภาพรวมมีปัญหาอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาเป็นรายชื่อ พบว่า ส่วนใหญ่อยู่ในระดับน้อย ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดได้แก่ ข้อ 11 ผู้ดูแลเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีจำนวนเพียงพอและสอดคล้องกับจำนวนเด็ก และปัญหาจากข้อเสนอแนะเพิ่มเติม พบว่า ผู้ดูแลเด็กบางคนจบการศึกษาปริญญาตรีสาขาอื่น ทำให้ขาดความรู้ความเข้าใจในการพัฒนาความพร้อมของเด็กในทุก ๆ ด้าน แบบองค์รวมตามหลักจิตวิทยา พัฒนาการและหลักการจัดการศึกษาปฐมวัย

1.2 ด้านอาคาร สถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย โดยรวมมีปัญหาอยู่ในระดับน้อยที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายชื่อ พบว่า ส่วนใหญ่อยู่ในระดับน้อยที่สุด ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดได้แก่ ข้อ 29 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีน้ำสะอาดสำหรับอุปโภคและบริโภคอย่างเพียงพอ และปัญหาจากข้อเสนอแนะเพิ่มเติม พบว่าห้องเรียนและห้องจัดกิจกรรมมีน้อยไม่เพียงพอกับจำนวนเด็กที่เพิ่มขึ้น ทำให้การจัดกิจกรรมให้กับเด็กไม่เต็มศักยภาพ

1.3 ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร โดยรวมมีปัญหาอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาเป็นรายชื่อ พบว่า ทุกข้อมีปัญหาอยู่ในระดับน้อยเช่นเดียวกัน ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดได้แก่ ข้อ 32 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีการจัดประสบการณ์แบบบูรณาการผ่านการเล่นเพื่อให้เด็กเกิดทักษะและเกิดการพัฒนารอบทุกด้าน ข้อ 33 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจัดประสบการณ์สอดคล้องกับจิตวิทยาพัฒนาการ เหมาะสมกับอายุ วุฒิภาวะและระดับพัฒนาการ เพื่อให้เด็กทุกคนได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพ ข้อ 35 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจัดประสบการณ์ที่ส่งเสริมลักษณะนิสัยที่ดีและทักษะการใช้ชีวิตประจำวัน ตลอดจนสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรม ให้เป็นส่วนหนึ่งของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ข้อ 36 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจัดรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กเป็นรายบุคคลและนำมาใช้ในการพัฒนาเด็กและการวิจัยในชั้นเรียน และ ข้อ 38 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดประสบการณ์ทั้งการวางแผน การสนับสนุนสื่อการสอน การเข้าร่วมกิจกรรมและการประเมินพัฒนาการ และปัญหาจากข้อเสนอแนะเพิ่มเติม พบว่า ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบางแห่งยังไม่จัดทำหลักสูตรการจัดการศึกษาปฐมวัยให้สอดคล้องกับชุมชน ท้องถิ่นของตนเอง

1.4 ด้านการมีส่วนร่วมและการสนับสนุนจากชุมชน โดยรวมมีปัญหาอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาเป็นรายชื่อ พบว่า ทุกข้อมีปัญหาอยู่ในระดับน้อยเช่นเดียวกัน ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดได้แก่ ข้อ 40 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนรับทราบเกี่ยวกับการดำเนินงาน

ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และปัญหาจากข้อเสนอแนะเพิ่มเติม พบว่า ภาครัฐยังไม่ได้ “ลงทุน” เพื่อการพัฒนาเด็กปฐมวัยให้ชัดเจนเหมาะสมและต่อเนื่อง

2. แนวทางการจัดการศึกษาปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอหัวราชและอำเภอกระสัง จังหวัดบุรีรัมย์ โดยภาพรวมเห็นด้วยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย เห็นด้วยในระดับมากที่สุด ส่วนด้านอื่น ๆ เห็นด้วยในระดับมาก เมื่อเรียงลำดับค่าเฉลี่ย 3 ลำดับแรก ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมและการสนับสนุนจากชุมชน ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร และด้านบุคลากรและการบริหารจัดการ ตามลำดับ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อของแต่ละด้าน พบผลการวิจัย ดังนี้

2.1 ด้านบุคลากรและการบริหารจัดการ โดยภาพรวมเห็นด้วยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า เห็นด้วยในระดับมากและมากที่สุดเท่ากัน ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ ข้อ 14 ผู้ดูแลเด็กควรมีจำนวนเพียงพอและสอดคล้องกับจำนวนเด็กที่เข้ารับการศึกษา ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมที่ผู้บริหารและผู้ดูแลเด็กแสดงความคิดเห็นมากที่สุด คือ พบว่า ควรจัดอบรมให้ความรู้เรื่องการจัดการศึกษาปฐมวัยให้ถูกต้องและศึกษาจากหน่วยงานต้นสังกัดที่ประสบความสำเร็จด้านการจัดการศึกษาปฐมวัย (ร้อยละ 46.51)

2.2 ด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย โดยภาพรวมเห็นด้วยอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ส่วนใหญ่เห็นด้วยในระดับมากที่สุด รองลงมาเห็นด้วยในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ ข้อ 17 ควรกำหนดที่ตั้งของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้อยู่ในพื้นที่ซึ่งมีขนาดเหมาะสมและปลอดภัยกับเด็กเล็ก ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมที่ผู้บริหารและผู้ดูแลเด็กแสดงความคิดเห็นมากที่สุด คือ ผู้บริหารควรจัดสรรงบประมาณในการก่อสร้างห้องเรียนและห้องจัดกิจกรรม ให้เพียงพอและเหมาะสมกับจำนวนเด็กที่เพิ่มขึ้น (ร้อยละ 60.44)

2.3 ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร โดยภาพรวมเห็นด้วยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ส่วนใหญ่เห็นด้วยในระดับมากที่สุด รองลงมาเห็นด้วยในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ ผู้ดูแลเด็กควรจัดประสบการณ์แบบบูรณาการผ่านการเล่นเพื่อให้เด็กเกิดทักษะและเกิดการพัฒนารอบทุกด้าน ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมที่ผู้บริหารและผู้ดูแลเด็กแสดงความคิดเห็นมากที่สุด คือ ควรจัดบริการให้ความรู้ ความเข้าใจ กับพ่อแม่ ผู้ปกครองในเรื่องจิตวิทยาเด็กปฐมวัยและวิธีการอบรมเลี้ยงดูเด็กทุกคนในสถานะต่าง ๆ กัน อย่างถูกต้องเหมาะสมตามวัย (ร้อยละ 45.68)

2.4 ด้านการมีส่วนร่วมและการสนับสนุนจากชุมชน โดยภาพรวมเห็นด้วยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ส่วนใหญ่เห็นด้วยในระดับมาก รองลงมาเห็นด้วยในระดับมากที่สุด ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ ผู้ดูแลเด็กควรมีการประชาสัมพันธ์ให้ชุมชนทราบถึง

การดำเนินงานและกิจกรรมต่าง ๆ ในการจัดการศึกษาปฐมวัย ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมที่ผู้บริหารและผู้ดูแลเด็กแสดงความคิดเห็นมากที่สุด คือ ควรส่งเสริม สนับสนุนให้ความรู้แก่พ่อแม่ ผู้ปกครอง ชุมชน ในเรื่องความรู้ที่ถูกต้องของการเลี้ยงดูและพัฒนาเด็กปฐมวัย ในรูปแบบของสื่อสิ่งพิมพ์ แผ่นพับ ต่าง ๆ (ร้อยละ 51.32)

อภิปรายผล

จากสรุปผลการวิจัยปัญหาและแนวทางการจัดการศึกษาปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอห้วยราชและอำเภอกระสัง จังหวัดบุรีรัมย์ ซึ่งผลการวิจัยทำให้ทราบประเด็นสำคัญที่สามารถนำมาอภิปรายผลของการวิจัย ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้บริหารและผู้ดูแลเด็ก เกี่ยวกับปัญหาการจัดการศึกษาปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตอำเภอห้วยราช และอำเภอกระสัง จังหวัดบุรีรัมย์ โดยภาพรวมและรายด้านมีปัญหาอยู่ในระดับน้อยทุกด้าน ยกเว้นด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย มีปัญหาอยู่ในระดับน้อยที่สุด จำแนกเป็นรายด้าน ดังนี้

1.1 ด้านบุคลากรและการบริหารจัดการ โดยภาพรวมมีปัญหาอยู่ในระดับน้อย ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า การบริหารงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในปัจจุบัน ซึ่งเป็นศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่ได้รับการถ่ายโอนภารกิจจากหน่วยงานหรือองค์กรอื่น ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นผู้รับผิดชอบการบริหารจัดการทุกๆ ด้าน ทำให้การบริหารงานเกิดความคล่องตัวมากยิ่งขึ้น และกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นได้ส่งเสริมให้ผู้บริหาร เข้ารับการฝึกอบรมในด้านการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย เพื่อให้ผู้บริหารได้รับความรู้ มีความเข้าใจ ในบทบาทหน้าที่ของตนเอง ในการบริหารจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้มีประสิทธิภาพและได้มาตรฐาน หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและผู้ดูแลเด็ก ก็ได้รับการส่งเสริมให้เข้ารับการฝึกอบรม ทางด้านการดูแลเด็ก การอนุบาล หรือการศึกษาปฐมวัย และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้สนับสนุนทุนการศึกษาระดับปริญญาตรีให้ผู้ดูแลเด็กเข้ารับการศึกษ ในสาขาการศึกษาปฐมวัย ในสถาบันการศึกษาของรัฐ เป็นผลทำให้ผู้บริหารและผู้ดูแลเด็กมีความรู้ ความเข้าใจ และตระหนักถึงความสำคัญในการดำเนินงานด้านการให้การศึกษาและพัฒนาเด็กเล็ก มีการควบคุม กำกับดูแล การดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ให้มีคุณภาพ และถูกต้องตามหลักวิชาการจากเหตุผลดังกล่าว จึงทำให้มีปัญหาอยู่ในระดับน้อย ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของสุพรรณ เป็นพร้อม (2546 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาปัญหาและความต้องการในการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็ก ก่อนเกณฑ์ในวัดจังหวัดบุรีรัมย์ พบว่า ปัญหาการดำเนินงานศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัดจังหวัด

บุรีรัมย์ ตามความคิดเห็นของศึกษานิเทศก์อำเภอผู้บริหารศูนย์ ครูพี่เลี้ยง และผู้แทนผู้ปกครอง อยู่ในระดับน้อย และสอดคล้องกับงานวิจัยของประเสริฐ บุญมี (2554 : บทคัดย่อ) ที่ได้ทำการศึกษา ปัญหาการบริหารงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตอำเภอชุมพลบุรี จังหวัดสุรินทร์ พบว่า ด้านบุคลากรและการบริหารจัดการ อยู่ในระดับน้อยเช่นกัน

1.2 ด้านอาคาร สถานที่สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย โดยภาพรวมมีปัญหาอยู่ในระดับน้อยที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หลายแห่งในปัจจุบันได้รับการจัดสรรงบประมาณจากกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นในการ จัดสร้างอาคารเรียนและมีสถานที่ที่เป็นเอกเทศ มีพื้นที่ขนาดที่เหมาะสม ทำเลที่ตั้งตลอดจนพื้นที่ ใ้ใช้สอยอื่นๆ มีสภาพแวดล้อมมลภาวะทั้งภายใน ภายนอกตัวอาคารที่เหมาะสม มีมาตรการป้องกัน ความปลอดภัยและการเตรียมความพร้อมรับสถานการณ์ฉุกเฉิน อย่างไรก็ตามภายนอกอาคาร ยังอยู่ในระหว่างการปรับปรุงและตกแต่ง ทั้งสนามเด็กเล่น สนามหญ้า ต้นไม้ ไม้ดอก ไม้ประดับ ที่จะทำให้เกิดความร่มรื่นยังมีไม่เพียงพอ เครื่องเล่นสนามยังไม่มีไม่หลากหลาย จึงเป็นผลทำให้ มีปัญหาอยู่บ้าง ผลการวิจัยดังกล่าว ซึ่งขัดแย้งกับงานวิจัยของมงคล กุลเกลี้ยง (2548 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาสภาพและปัญหาการจัดการศึกษาปฐมวัย ในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จังหวัดอุบลราชธานี ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอน พบว่า ปัญหาการจัดการศึกษาปฐมวัย ด้านอาคารสถานที่ มีปัญหาอยู่ในระดับมากที่สุด

1.3 ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร โดยภาพรวมมีปัญหาอยู่ในระดับน้อย ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและผู้ดูแลเด็ก ได้รับการส่งเสริมให้เข้ารับการฝึกอบรม ทางด้านการดูแลเด็ก การอนุบาล หรือการศึกษาปฐมวัย และได้รับทุนการศึกษาระดับปริญญาตรี ในสาขาการศึกษาปฐมวัย เป็นผลทำให้หัวหน้าศูนย์และผู้ดูแลเด็ก มีความรู้ ความเข้าใจ ในด้าน การศึกษาปฐมวัยและเข้าใจปรัชญาในการพัฒนาเด็กเล็ก และผู้บริหารได้มอบหมายให้บุคลากร ทางการศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้อง มีการนิเทศงาน ติดตามและประเมินผลการดำเนินงานทุกระยะ มีการจัดหาสื่อและอุปกรณ์การสอนให้เพียงพอต่อการปฏิบัติงาน ผู้ดูแลเด็กมีการนำเอาเทคนิคและ วิธีการใหม่ๆ มาใช้ในการจัดกิจกรรม สอดคล้องกับแนวคิดของเฟรเดอเบล (Froebel, 1974 อ้างถึงใน นกนต ธรรมบวร, 2546 : 9) ได้กล่าวไว้ว่า ครูควรส่งเสริมพัฒนาการตามธรรมชาติของเด็ก ให้เจริญขึ้นด้วยการกระตุ้นให้เกิดความคิดสร้างสรรค์อย่างเสรี โดยใช้การเล่นและกิจกรรม เป็นเครื่องมือ และจัดอาคารสถานที่ให้ร่มรื่นและเน้นเรื่องกิจกรรมของเด็กเป็นหลัก จากเหตุผล ดังกล่าวจึงทำให้มีปัญหาอยู่ในระดับน้อย ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของอภิชาติ แสงลี (2552 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาสภาพการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัด องค์กรบริหารส่วนตำบลในอำเภอส่องดาว จังหวัดสกลนคร ผลการวิจัยพบว่า ด้านวิชาการและ

กิจกรรมตามหลักสูตร ส่วนใหญ่จัดการศึกษาเพื่อพัฒนาเด็กทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญา โดยจัดตามตารางกิจกรรมประจำวัน มีสื่อวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นสำหรับการจัดกิจกรรมการสอนระดับปฐมวัยครบ จึงทำให้ปัญหาอยู่ในระดับน้อย

1.4 ด้านการมีส่วนร่วมและการสนับสนุนจากชุมชน โดยภาพรวมมีปัญหาอยู่ในระดับน้อย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มีการประชาสัมพันธ์การดำเนินงานมากขึ้นด้วยวิธีการที่หลากหลาย เช่น เสียงตามสาย หอกระจายข่าวตามชุมชน แผ่นพับ การออกเยี่ยมบ้านเด็ก เพื่อพูดคุยกับผู้ปกครอง และศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ร่วมมือกับชุมชน ผู้ปกครอง จัดกิจกรรมวันสำคัญต่างๆ เพื่อสร้างความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ระหว่างหน่วยงานของรัฐ ชุมชนและผู้ปกครอง ให้การสนับสนุนสนับสนุนงบประมาณและสื่อ เพื่อการประชาสัมพันธ์ สอดคล้องกับหลักการจัดการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2546 ก : 1) กล่าวไว้ว่าหลักความร่วมมือโดยครอบครัวชุมชนและสถานศึกษาร่วมมือกันในการอบรมเลี้ยงดูและพัฒนาเด็กให้มีความเหมาะสมกับวัย สามารถดำรงชีวิตประจำวันได้อย่างมีคุณภาพ และมีความสุขตลอดจนพร้อมที่จะเรียนรู้ในการศึกษาขั้นพื้นฐานต่อไป ผลการวิจัยดังกล่าว สอดคล้องกับงานวิจัย ของประเสริฐ บุญมี (2554 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัญหาการบริหารงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตอำเภอชุมพลบุรี จังหวัดสุรินทร์ ด้านการมีส่วนร่วมและการสนับสนุนจากชุมชน พบว่า อยู่ในระดับน้อย เช่นกัน

2. ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้บริหารและผู้ดูแลเด็ก เกี่ยวกับแนวทางการจัดการศึกษาปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอหัวราชและอำเภอกระสัง จังหวัดบุรีรัมย์ โดยภาพรวมเห็นด้วยอยู่ในระดับมาก จากการวิจัยพบว่าด้านที่เห็นด้วยมากที่สุด คือ ด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย รองลงมา คือ ด้านการมีส่วนร่วมและการสนับสนุนจากชุมชน ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตรและด้านบุคลากรและการบริหารจัดการ ตามลำดับ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อของแต่ละด้าน พบผลการวิจัยดังนี้

2.1 ด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด พบว่า แนวทางการจัดการศึกษาปฐมวัย ที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดและอยู่ในระดับมากที่สุด คือ ควรกำหนดที่ตั้งของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้อยู่ในพื้นที่ซึ่งมีขนาดเหมาะสม และปลอดภัยกับเด็กเล็ก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การกำหนดที่ตั้งอาคารของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ผู้บริหาร จะต้องให้ความสำคัญเอาใจใส่เป็นอย่างยิ่ง เพราะนอกจากจะคำนึงถึงความปลอดภัยแล้วควรคำนึงถึงความพอเพียง ความสะอาดและบรรยากาศที่ดีในการจัดกิจกรรมให้กับนักเรียนแล้ว ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กควรจะมีพื้นที่และขนาดเหมาะสม ทำเลที่ตั้ง จำนวนชั้นของอาคาร ตลอดจนพื้นที่ใช้สอยอื่น ๆ มีจำนวนเพียงพอ พื้นที่ใน

อาคารที่สะอาด ปลอดภัยและเพียงพอเหมาะสมกับการปฏิบัติกิจกรรมของเด็ก และต้องไม่อยู่ในพื้นที่ซึ่งอาจเสี่ยงต่ออันตรายต่อเด็ก มีมาตรการป้องกันอัคคีภัย อุบัติภัยต่าง ๆ อย่างรัดกุม การจัดสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกห้องเรียน ควรมีบรรยากาศที่เอื้อต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างมีความ มีพื้นที่เล่นกลางแจ้งที่เหมาะสม จัดให้มีเครื่องเล่นในสนามเด็กเล่นที่เพียงพอและหลากหลาย เพื่อส่งเสริมให้เด็กได้เกิดการพัฒนาทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญาตามศักยภาพของตนเอง ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของ อรุณี นาคกล่อม (2551 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาสภาพการบริหารงานและความคาดหวังของผู้ปกครองต่อการบริหารงานระดับปฐมวัยของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า ผู้ปกครองส่วนใหญ่มีความคาดหวัง ต่อสภาพการบริหารงาน ด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย อยู่ในระดับมากที่สุด

2.2 ด้านบุคลากรและการบริหารจัดการ โดยรวมอยู่ในระดับมาก พบว่า แนวทางการจัดการศึกษาการศึกษาปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดและเห็นด้วยอยู่ในระดับมากที่สุด คือ ผู้ดูแลเด็กควรมีจำนวนเพียงพอและสอดคล้องกับจำนวนเด็กที่เข้ารับการศึกษา ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก เด็กระดับปฐมวัย จะเป็นช่วงอายุที่สามารถพัฒนาความพร้อมทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญาได้อย่างเต็มที่ สอดคล้องกับ แนวคิดของกระทรวงศึกษาธิการ (2546 ก) กล่าวไว้ว่า เด็กอายุ 3-5 ปี เป็นวัยที่ร่างกายและสมองของเด็กกำลังเจริญเติบโต เด็กต้องการความรัก ความเอาใจใส่ ดูแลอย่างใกล้ชิด เด็กวัยนี้มีโอกาสเรียนรู้จากการใช้ประสาทสัมผัสทั้งห้าได้สำรวจ สร้างสรรค์ เล่น ทดลอง ค้นพบด้วยตนเอง ได้มีโอกาสคิดแก้ปัญหา เลือกตัดสินใจใช้ภาษาสื่อความหมาย ทดริเริ่มสร้างสรรค์ และอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข ผู้ที่รับผิดชอบจึงมีหน้าที่ในการอบรมเลี้ยงดูและจัดประสบการณ์ให้เด็กได้พัฒนาเต็มศักยภาพ ส่งเสริมให้เด็กสังเกต สำรวจ สร้างสรรค์ และยิ่งเด็กมีความกระตือรือร้นยิ่งทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้ ผู้รับผิดชอบจึงต้องส่งเสริม สนับสนุน ให้ความรัก ความเข้าใจ ความเอาใจใส่เด็กวัยนี้เป็นพิเศษ เพราะจะเป็นพื้นฐานที่ช่วยเตรียมความพร้อมให้เด็กประสบความสำเร็จในการเรียนและในชีวิตของเด็กต่อไป จากความสำคัญดังกล่าวข้างต้น เด็กจึงควรได้รับการศึกษาโดยการปลูกฝังประสบการณ์ เพื่อเป็นการสร้างรากฐานที่มั่นคงในการที่เด็กจะเจริญเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพ และอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข ซึ่งผู้ที่มีบทบาทหน้าที่สำคัญในการดูแลและพัฒนาเด็กปฐมวัย นั่นคือ ผู้ดูแลเด็ก จะเห็นได้ว่า จำนวนผู้ดูแลเด็กกับจำนวนเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจะต้องมีจำนวนเพียงพอและเหมาะสม สอดคล้องกับจำนวนเด็กที่เข้ารับการศึกษาในแต่ละปี ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นที่ผู้บริหารจะต้องให้ความสำคัญในการจัดสรรงบประมาณจัดจ้างผู้ดูแลเด็ก ให้มีจำนวนเพียงพอ และต้องเป็นผู้ที่มีวุฒิ การศึกษาปฐมวัย มีความรู้ความสามารถในการจัดกิจกรรมและการประเมินความพร้อมใน

การเรียนรู้ของเด็กได้อย่างเหมาะสม และส่งเสริมพัฒนาการของเด็กให้เด็กได้รับการพัฒนาครบทั้ง 4 ด้าน คือด้านจิตใจ อารมณ์ สังคม สติปัญญาและจริยธรรมไปพร้อมๆ กัน รวมทั้งบุคลากรด้านอื่น ไม่ว่าจะเป็นผู้ประกอบอาหารและผู้ทำความสะอาดประจำศูนย์พัฒนาเด็กเล็กควรมีจำนวนเพียงพอเช่นกัน ผลการวิจัยดังกล่าว สอดคล้องกับงานวิจัยของอรุณี นาคกล่อม (2551 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาสภาพการบริหารงานและความคาดหวังของผู้ปกครองต่อการบริหารงานระดับปฐมวัยของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า ผู้ปกครองส่วนใหญ่มองมีความคาดหวังต่อสภาพการบริหารงาน ด้านบุคลากร อยู่ในระดับมาก อีกทั้งยังสอดคล้องกับนภนทร ชรรมบรร และอารยา สุขวงศ์ (2549 : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษารูปแบบการจัดการเรียนการสอนสำหรับเด็กวัยต่ำกว่า 3 ขวบ พบว่า คุณสมบัติของครูหรือผู้ดูแลเด็กจำเป็นต้องได้รับการเลือกสรรมาเป็นอย่างดี ต้องเป็นผู้ที่เข้าใจพัฒนาการของเด็กวัยนี้เป็นอย่างดี มีความอดทนรักเด็ก เอื้ออาทร มีความรับผิดชอบและสามารถตีความภาษาท่าทางของเด็กได้ รวมทั้งต้องมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีด้วยความเห็นด้วยอยู่ในระดับมาก เช่นกัน

2.3 ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร โดยรวมอยู่ในระดับมาก แนวทางการจัดการศึกษาการศึกษาปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดและเห็นด้วยอยู่ในระดับมากที่สุด คือ ผู้ดูแลเด็กควรจัดประสบการณ์แบบบูรณาการ ผ่านการเล่น เพื่อให้เด็กเกิดทักษะและเกิดการพัฒนารอบทุกด้าน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การจัดการศึกษาในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเป็นการจัดการศึกษาในลักษณะของการอบรมเลี้ยงดู และการให้การศึกษาไปพร้อม ๆ กัน เด็กจะได้รับการพัฒนาทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญา ตามวัยและความสามารถของแต่ละบุคคล ผู้ดูแลเด็กควรจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย อายุ 3 – 5 ปี เพื่อให้เด็กเรียนรู้จากประสบการณ์ตรงเกิดความรู้ ทักษะคุณธรรมจริยธรรม รวมทั้งเกิดการพัฒนาทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญา และควรจัดประสบการณ์ให้สอดคล้องกับจิตวิทยาพัฒนาการ คือ เหมาะสมกับอายุ วุฒิภาวะและระดับพัฒนาการเพื่อให้เด็กทุกคนได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพ สอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของเพียเจต์ (คณะศิลปศาสตร์, 2554) ได้แสดงให้เห็นว่าเด็กทุกคนเกิดมาพร้อมที่จะมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมตลอดเวลาและก่อให้เกิดพัฒนาการทางสติปัญญาขึ้น โดยอาศัยประสบการณ์ที่เกิดจากการดูซึมจากสภาพแวดล้อมเก่าและการปรับความแตกต่างกับสภาพแวดล้อมใหม่ ๆ ทำให้เด็กเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่เข้าใจนามธรรมและรู้จักใช้เหตุผลได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผลการวิจัยดังกล่าว สอดคล้องกับงานวิจัย ของกนกอร อุณาพรหม (2553 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดนครพนม ตามความคิดเห็นของข้าราชการ ผู้ดูแลเด็ก และประธานคณะกรรมการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก พบว่า การจัดการศึกษาด้านวิชาการและ

กิจกรรมตามหลักสูตร อยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ กนกกาญจน์ จันทรวงศ์ และ ปิ่นนัยพญา ฌิตสุนทโรทยาน (2552 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องความคิดเห็นของผู้บริหาร ครูผู้ดูแล เด็กและผู้ปกครองต่อการบริหารงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอนอม จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เช่นกัน

2.4 ด้านการมีส่วนร่วมและการสนับสนุนจากชุมชน เห็นด้วยอยู่ในระดับมาก พบว่า แนวทางการจัดการศึกษาการศึกษาปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดและเห็นด้วย อยู่ในระดับมากที่สุด คือ ผู้ดูแลเด็กควรมีการประชาสัมพันธ์ให้ชุมชนทราบถึงการดำเนินงานและ กิจกรรมต่างๆ ในการจัดการศึกษาปฐมวัย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ในปัจจุบันองค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่นได้ให้ความสำคัญในการมีส่วนร่วมจากชุมชนในทุก ๆ ด้านเป็นอย่างมาก ไม่ว่าจะเป็น การเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็กปฐมวัยและพัฒนาให้เกิดเครือข่ายมากขึ้น มีส่วนร่วมเกี่ยวกับการจัดทำหลักสูตรของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้สอดคล้องกับชุมชนท้องถิ่นของ ตนเอง แต่ยังคงขาดการประชาสัมพันธ์ ควรส่งเสริมให้ผู้ดูแลเด็กสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชน โดยเฉพาะผู้ปกครองเด็กเล็ก ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กควรจัดกิจกรรมเพื่อกระชับความสัมพันธ์ระหว่าง ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและชุมชนอย่างต่อเนื่อง ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กควรส่งเสริมให้ผู้ปกครองและชุมชน มีส่วนร่วมทำประชาคมในการจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาของท้องถิ่น ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กควรจัด อบรมให้ความรู้ประชาชนในท้องถิ่นและชุมชน เกี่ยวกับการดำเนินงานและแนวทางการปฏิบัติงาน ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กผู้ดูแลเด็กควรจัดเสริมความรู้ ประสิทธิภาพในการสร้างการมีส่วนร่วมและ สนับสนุนของชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัย ของกนกอร อุณาพรหม (2553 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลในเขต พื้นที่อำเภอมือง จังหวัดนครพนม พบว่า การจัดการศึกษาด้านการมีส่วนร่วมและการสนับสนุน จากชุมชน อยู่ในระดับมาก อีกทั้งสอดคล้องกับ นภเนตร ธรรมบวร และอารยา สุขวงศ์ (2549 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษารูปแบบการจัดการเรียนการสอนสำหรับเด็กวัยต่ำกว่า 3 ขวบ พบว่า ในด้านการมี ส่วนร่วม ด้านการสนับสนุนจากชุมชน มีความเห็นด้วยอยู่ในระดับมากเช่นกัน

ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ทำให้ทราบความคิดเห็นของผู้บริหารและผู้ดูแลเด็ก ที่มีต่อ ปัญหาและแนวทางการจัดการศึกษาปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์การบริหารส่วน ท้องถิ่นในเขตอำเภอยะราชและอำเภอกะสัง จังหวัดบุรีรัมย์ ซึ่งผู้วิจัยได้สรุปความคิดเห็น ของผู้บริหารและผู้ดูแลเด็ก เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพการบริหารงานของศูนย์พัฒนา เด็กเล็กในอนาคต ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะเพื่อการนำไปใช้

1.1 ด้านบุคลากรและการบริหารจัดการศึกษา ควรจัดอบรม สร้างความตระหนักให้แก่บุคลากรเห็นความสำคัญเรื่องการจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และศึกษาดูงานจากหน่วยงานต้นแบบที่ประสบความสำเร็จด้านการศึกษาของการศึกษาปฐมวัย ควรส่งเสริมให้หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเข้ารับการฝึกอบรมในเรื่องการบริหารงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและการจัดการศึกษาตามหลักการจัดการศึกษาปฐมวัย ควรส่งเสริมให้ผู้ดูแลเด็กได้รับทุนการศึกษาปริญญาตรีสาขาการศึกษาปฐมวัยทุกคน

1.2 ด้านอาคาร สถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย ควรกำกับดูแล สนับสนุนและให้ความสำคัญกับความปลอดภัยของอาคารสถานที่ ควรจัดหาเครื่องเล่นสนาม ให้เพียงพอและหลากหลาย ได้มาตรฐานและปลอดภัยกับเด็ก ควรจัดสรรงบประมาณในการก่อสร้างห้องเรียนและห้องจัดกิจกรรมให้เพียงพอและเหมาะสมกับจำนวนเด็กที่เพิ่มขึ้น ควรมีเกณฑ์การจัดอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่ชัดเจนและเป็นต้นแบบ

1.3 ด้านวิชาการและกิจกรรมการพัฒนาหลักสูตร ควรจัดบริการให้ความรู้ ความเข้าใจ กับพ่อแม่ ผู้ปกครองในเรื่องจิตวิทยาพัฒนาการเด็กปฐมวัยและวิธีการอบรมเลี้ยงดูเด็กทุกคนในสถานะต่าง ๆ กัน อย่างถูกต้องเหมาะสมตามวัย ควรจัดทำหลักสูตรให้สอดคล้องกับชุมชนท้องถิ่นของตนเอง ควรกำหนดแผนปฏิบัติการ และงบประมาณในการส่งเสริมและพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ด้านบุคลากร สื่อ หนังสือ วัสดุอุปกรณ์ วัสดุครุภัณฑ์ และการบริหารจัดการอย่างต่อเนื่อง ควรจัดให้มีการประเมินผลการพัฒนาการเด็กปฐมวัยและคู่มือในการสังเกตพัฒนาการของเด็กแบบง่าย ที่พ่อแม่ ผู้ปกครอง ผู้เลี้ยงดูเด็ก สามารถใช้สังเกตพัฒนาการของเด็กได้

1.4 ด้านการมีส่วนร่วมและการสนับสนุนจากชุมชน ควรส่งเสริม สนับสนุนให้ความรู้แก่พ่อแม่ ผู้ปกครอง ชุมชน ในเรื่องการเลี้ยงดูเด็กและการพัฒนาเด็กปฐมวัย ในรูปแบบของสื่อสิ่งพิมพ์ แผ่นพับ ต่าง ๆ ควรให้ความสำคัญในการจัดการศึกษาปฐมวัย และจัดสรรงบประมาณ เพื่อการพัฒนาเด็กปฐมวัยให้ชัดเจนเหมาะสมและต่อเนื่อง ควรส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็กปฐมวัยให้มากขึ้น เพื่อให้ชุมชนและท้องถิ่นเป็นขุมกำลังที่ช่วยดูแลเด็กได้อย่างต่อเนื่องและมีคุณภาพ

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อไป

2.1 ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับ ความคาดหวังของผู้ปกครองเกี่ยวกับการจัดการศึกษาปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

2.2 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของผู้ดูแลเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น